

Posudek na bakalářskou práci Tomáše Jirutky: Života na hraně: Souvislosti mezi těžbou uhlí a sociální marginalizací v severních Čech. Univerzita Pardubice 2018

Autor si vytyčil náročnou výzkumnou otázku, která je patrná již z názvu práce. První část práce čerpá ze sekundární literatury a zabývá se popisem historie těžby uhlí a jeho dopadem na složení obyvatelstva a vývoj situace v regionu. Autor přibližuje rovněž vývoj environmentálního hnutí, které na negativní důsledky těžby upozorňovalo a podporovalo místní obyvatele v boji proti prolomení limitů. Tyto pasáže jsou poměrně čtivé a dobře ilustrují vývoj regionu. Zkoumání je následně zasazeno do kontextu environmentální antropologie a je zde využito i koncept environmentálního rasismu. Na s. 28-29 nalezneme do kapitoly o rasismu trochu neústrojně včleněný koncept NotInMyBackYard. Dále autor zmiňuje odlišnou míru environmentálního aktérství obyvatel v závislosti na jejich společenském postavení a podílu na moci.

Autor provedl 8 hloubkových a 6 kratších rozhovorů v Horním Jiřetíně a 3 hloubkové a 5 kratších v Litvínově (Janově) zejména v rámci čtyř týdenních pobytů. Doplnil je pozorováním veřejného prostoru, i když z něj v práci mnoho závěrů nenajdeme, stejně tak není zcela zřejmé, s jakými statistickými daty (s. 15) pracoval. Pojmenovávání informantů není systematické, jednou se cituje „jedna z informantek“, jindy „informant 3“. Je to tak, že čísla mají hloubkové rozhovory a ostatní informanti čísla nemají?

Část, v níž se čerpá z terénního výzkumu, nalezneme až ke konci práce. Autor za sociálně marginalizované považuje všechny obyvatele regionu – před rokem 89 bylo téměř nemožné se ozvat proti bourání obcí a obyvatelé trpěli zhoršeným zdravotním stavem. Většina dat v práci se týká Jiřetína, autor se zjevně velmi informovaně pohybuje v oblasti environmentálního hnutí, které je zde silné a dovede kontextualizovat potíže životního prostředí a rozdělení místních obyvatel v názoru na prolomení limitů. Janovu je věnován jen zlomek textu, ač právě zde je sociální marginalizace větší. V práci oceňuji postřeh o tom, že větší environmentální aktérství mají obyvatele Jiřetína než Janova, interpretace a práce s koncepty mi však nepřijde dotažená – aktérství může mít mnoho různých dimenzí a environmentální rasismus je pouze krátce zmíněn ve faktu sestěhovávání Romů do Janova. Tyto nedostatky možná vidím i proto, že jsem určité směry interpretace jako vedoucí práce studentovi nabízela, ale nebyl čas na jejich zapracování. Autor uzavírá, že většina sociální marginalizace s těžbou uhlí přímé (výzkumně doložitelné) spojení nemá a je spíše důsledkem systémových chyb a špatných politických rozhodnutí.

Práce je ušita hodně horkou jehlou, což je patrné nejen na nedotažených interpretacích, ale i na častých překlepech, na jiných fontech v obsahu a poznámkách pod čarou, na nestejných velikostech písma v textu, na podtržení pasáže v textu (zřejmě zapomenutém), různých rozestupech řádek, dvou chybách již v titulu práce, na nesourodém písmu literatury a nesprávném kompletování citací některých titulů v literatuře. Práce se nejprve v úvodu rozkošatí do obecného popisu situace, zpracování dat pak není věnován tak velký prostor.

Práci navrhuji k obhajobě s hodnocením velmi dobře,
V Praze, dne 7. 8. 2018,

Hana Synková

